

Andreja Eržen
Lausanne

UDK 811.163.6'282.4(450.36):929
Baudouin de Courtenay J. I. N.

BAUDOUIIN DE COURTENAY IN ZAČETKI SLOVENSKE DIALEKTOLOGIJE

Jan Ignacij Niecislaw Baudouin de Courtenay (1845–1929) je bil jezikoslovec poljskega rodu, katerega delo lahko postavimo na vidnejše mesto, v sam začetek slovenske dialektologije. Bil je prvi znanstvenik slovanskega rodu, ki je študiju slovenskih dialektov postavil znanstveno podlago, ter prvi, ki je identificiral osnovni značaj fonološkega razvoja slovenskega jezika. Izpostavil je tudi enotnost slovenščine in srbohrvaščine v nasprotju z makedonščino in bolgarščino. Njegov vpliv na slovensko jezikoslovje je viden na dveh ravneh: prvo je njegovo terensko raziskovanje slovenskih narečij v Italiji in južnih predelih Slovenije, drugo, morda še pomembnejše, pa dopisovanje z mladimi slovenskimi jezikoslovci. Prispevek predstavlja oba vidika njegovega dela.

Courtenay, slovenska dialektologija, Oblak, Murko, dopisovanje

Jan Ignacy Niecislaw Baudouin de Courtenay (1845–1929) was a linguist whose work had a great impact on the development of Slovene linguistics at the end of the 19th century. He was the first Slavic scholar to approach the study of the Slovene dialects in a scientific manner. Moreover, he was the first to identify the fundamental character of the phonological development of the Slovene language. He also emphasised the basic unity of Slovene and Serbo-Croatian, as opposed to Macedo-Bulgarian. His influence on Slovene linguistics can be seen at two levels: first, his field work with Slovene dialects in Italy and southern parts of Slovenia; and second, but perhaps even more important, his correspondence with young Slovene philologists. The article presents both aspects of his work.

Courtenay, Slovene dialectology, Oblak, Murko, correspondence

0 Uvod

Baudouin de Courtenay se je rodil 13. marca 1845 v mestu Radzymin v bližini Varšave, v družini s francoskimi koreninami. Njegovo ime izhaja od daljnih francoskih prednikov. Njegov rod naj bi segal do Ludvika VI. Lotarinškega in jeruzalemskega kralja Balduina I. Leta 1862 je Courtenay vstopil na univerzo v Varšavi (Uniwersytet Warszawski, v latinščini Universitas Varsoviensis), ter l. 1866 diplomiral iz zgodovine in filozofije in dobil štipendijo ruskega ministrstva za izobraževanje. Ko je zapustil Poljsko, je študiral na različnih tujih univerzah: v Pragi, Jeni (kjer je poslušal predavanja Avgusta Schleicherja), Berlinu (na Hum-

boldt Universität). Leta 1870 je doktoriral na Univerzi v Leipzigu, z doktorsko tezo *O starem poljskem jeziku do 14. stoletja*.

Courtenayevo delovanje je obsegalo števila področja, deloval je na različnih univerzah ruskega imperija: med drugim je v sedemdesetih letih 19. stoletja ustanovil kazansko jezikoslovno šolo, kjer je bil od 1875 dalje tudi profesor.

Kasneje je bil imenovan za vodjo Filološke fakultete Univerze v Dorpatu (Tartu) (med 1883 in 1893). Med letoma 1894 in 1898 je deloval v Krakovu, kasneje v Sankt Peterburgu, kjer je nadaljeval z utrjevanjem teorije o alternaciji fonemov. Po razglasitvi neodvisnosti Poljske leta 1918 se je vrnil v Varšavo, kjer je bil duša filološke fakultete. Od 1887 je bil redni član poljske akademije znanosti in od 1897 član akademije St. Peterburg.

V letih 1894–1900 je predaval na jagelonski univerzi v Krakovu, kjer je tudi vodil jezikovni kolokvij. Leta 1925 je bil eden od ustanoviteljev poljskega jezikovno-znanstvenega društva in društva prijateljev poljskega jezika, v okviru katerega je predsedoval varšavskemu krožku.

Zanimiv je morda tudi podatek, da so Baudouina de Courtenaya narodnostne manjšine leta 1922 imenovala za predsednika Poljske, ne da bi ga prej kdo vprašal, če se s kandidaturo strinja. Rezultati volitev so mu prinesli nekaj nad sto glasov in tretje mesto. V naslednjem krogu volitev je izpadel. Baudouin de Courtenay je umrl 3. novembra 1929 v Varšavi.

1 Delo

Dela Baudouin de Courtenaya so imela ob koncu 19. stoletja močan vpliv na slovensko jezikoslovje. Bil je prvi slovanski jezikoslovec, ki je raziskavam slovenskih dialektov dal znanstveno osnovo. Poleg tega pa je bil tudi prvi, ki je identificiral osnovne značilnosti razvoja fonologije slovenskega jezika.

V času svojega delovanja je Courtenay napisal številne znanstvene prispevke v poljskem, ruskem, češkem, slovenskem, italijanskem, francoskem in nemškem jeziku. Med njegove pomembnejše dosežke se uvršča glasoslovni opis rezijanskih govorov, ki je rezultiral v delu *Opyt fonetiki rez'janskix govorov*, objavljenem leta 1875, za katerega je ruska akademija Courtenayu podelila častni doktorat. *Opyt* je še danes najizčrpnjša in najtemeljitejša glasoslovna študija enega od slovenskih narečij, čeprav je od njenega izida preteklo že več kot 110 let.

Še en pomemben element Courtenayevega delovanja pa je korespondenca z generacijo mladih slovenskih jezikoslovcev, med katerimi omenim samo nekatere: Matija Murko (učenec Antoina Meilleta v Parizu in prijatelj Šahmatova), p. Stanislav Škrabec in Vatroslav Oblak. Med drugim je Courtenay prijateljeval tudi z Miklošičem in Gregorjem Krekom (ki je v tistem času vodil oddelek za slovenski jezik in literaturo na univerzi v Gradcu). Svojim dopisovalcem je Courtenay pisal v slovenskem jeziku, ki se ga je naučil med bivanjem na slovenskih tleh: njegov jezik je izjemno čist ter razumljiv (Lencek 1992: 25). Teme dopisovanj so bile zelo raz-

lične, a imajo v veliki meri naravo dopisovanja študentov in profesorja; Courtenay odgovarja na vprašanja, ki mu jih postavljajo njegovi »učenci«. Ti odgovori so mladim slovenskim jezikoslovcem služili kot dober kačipot v njihovem nadaljnjem znanstvenem delu.

Pri Courtenayevem znanstvenem delu je treba posebej poudariti njegove prispevke k splošnim osnovam jezikoslovja in k razlagi bistva jezika. Po njegovem mnenju se jezika ne da obravnavati ločeno od govorca. Bistvo človeškega jezika je psihično, njegov obstoj in razvoj pa sta pogojena s čisto psihološkimi zakoni (Courtenay 1929: 185). V tem kontekstu razumemo tudi njegovo zanimanje za jezik manjšin, saj je bil Courtenay goreč branitelj verske svobode, narodne identitete in pravic narodnostnih manjšin. Razlog Courtenayevemu prepričanju je zagotovo njegovo zanimivo etnično poreklo, saj kot je o njem rekel Antoine Meillet: »Courtenay v bistvu ni pripadal nobeni od dežel, v katerih je deloval.« (Stankiewicz 1972: 10.)

2 Courtenayevo potovanje v slovenske dežele

Znanstveno proučevanje slovenskih narečij in govorov se je začelo leta 1841, ko je po nalogu harkovske univerze na svoji poti po slovanskih deželah zunaj meja carske Rusije med Slovence prišel znameniti ruski filolog, jezikoslovec in zgodovinar I. I. Sreznjevski. Njegova naloga je bila, da se seznaní z narečji in govori, ki jih govorijo Slovenci v Avstro-Ogrski in v provinci Videm v Italiji, z njihovo kulturo, etnografijo in zgodovino. Rezultat njegovega bivanja med Slovenci je bila prva znanstvena klasifikacija slovenskih narečij, ugotovil pa je tudi vzroke, ki so privedli do tako pestre narečne diferenciacije slovenskega jezika (Logar 1996: 363).

Trideset let kasneje, pomladi leta 1872, je, star 27 let, na pobudo jezikoslovca in zgodovinarja Sreznjevskega in s podporo peterburške akademije znanosti v slovenske dežele prišel mladi privatni docent indoevropskega primerjalnega jezikoslovja v Peterburgu Jan Baudouin de Courtenay. Njegova želja je bila, da temeljito prouči zlasti zahodne slovenske govore in narečja, ki so se govorila tostran in onstran avstrijsko-italijanske državne meje. V slovenskih deželah se je to pot mudil od pomladi do jeseni 1872 ter spomladi in poleti 1873; zimo 1872/73 je preživel v Milanu, kjer je urejal zapisano dialektološko gradivo in poslušal predavanja znamenitega italijanskega jezikoslovca Ascolija.

De Courtenay je v tem kratkem času preučil deset skupin slovenskih govorov oz. narečij od bohinjsko-posavskega in rezijanskega na severozahodu do notranjskega in kraškega v spodnji Vipavski dolini na jugu. Še posebej pa so ga zanimala narečja in govori, ki jih govorijo Slovenci v Reziji in ob reki Ter in Nadiži v provinci Videm v Italiji. Zbral in zapisal je ogromno dialektološko gradivo, sestoječe iz pravljic, basni, pripovedk, ugank, pesmi, pregovorov, pogovorov, besednih zvez, posameznih besed, kar vse je nameraval znanstveno obdelati in objaviti. Pri tem se je odločil za geografsko zaporedje proučevanih govorov, zato so bili najprej na vrsti govori

rezijanskega narečja v Italiji, čeprav jih je proučil med zadnjimi in je imel z njimi in z njihovim razumevanjem največ težav.

Ko je pripravljaj glasoslovni opis rezijanskih govorov, se je šele prav zavedel, da mu je kljub obsežnemu gradivu ostalo še mnogo nejasnega in da bi zato moral obiskati Rezijo vsaj še enkrat, da bi ponovno proučil nekatera nejasna vprašanja. Kljub temu pa je študijo *Opyt fonetiki rez'janskih govorov* napisal zelo hitro, saj je izšla že 1875. Napisal jo je na osnovi gradiva, ki ga je v Reziji zbral v 25 dneh v avgustu leta 1873.

V delu je Courtenay sistematično opisal konzonantizem, vokalizem, naglas in kvantiteto rezijanskih govorov, pri čemer je primerjalno izhajal iz hrvaškega glasovnega stanja, ker je bil prepričan, da so vsi slovanski govori v severni Italiji po svojem poreklu hrvaški čakavski. Hipotezo Baudouina de Courtenaya o nastanku rezijanskega narečja je že pred drugo vojno prepričljivo zavrnil slovenski jezikoslovec F. Ramovš. Dokazal je, da je samoglasniška harmonija v principu prva stopnja slovenske samoglasniške redukcije in je znana že iz Trubarjevega jezika, le da se je v rezijanskem narečju bolj razvila kot v drugih slovenskih narečjih, npr. koroških, ki jo še danes poznajo (prim. Ramovš 1971).

Kljub temu, da je slovenska dialektologija ovrgla hipotezo Baudouina de Courtenaya o nastanku rezijanskega narečja in o njegovem čakavskem poreklu, je njegov *Opyt* dragocena študija o tem najbolj zapletenem slovenskem narečju. Njegovega pomena bistveno ne zmanjšuje niti to, da je imel Courtenay velike težave z identifikacijo rezijanskih samoglasniških fonemov, niti dejstvo, da je imel težave tudi z identifikacijo kvantitete naglašanih samoglasnikov; delo je napisal nenavadno razgledan jezikoslovec in strokovnjak z velikimi dialektološkimi izkušnjami, ki ni prezrl ničesar in je vse nejasno in zapleteno v narečju skušal razumeti in pojasniti.

Opyt sicer ni edina knjiga, ki jo je Courtenay posvetil rezijanskemu slovenskemu narečju. Nič manj dragocena ni njegova obsežna knjiga rezijanskih besedil *Materialy dlja južnoslavjanskoj dialektologii i etnografii 1. Rez'janskie teksty* (1895). Knjiga se je tiskala skoraj polnih osem let in Courtenay se je z njo precej namučil. Ta obsežna knjiga rezijanskih besedil omogoča ustreznejše branje samega *Opyta*.

Leta 1895 je izšel prvi, leta 1904 pa tudi drugi zvezek *Materialov za južnoslovansko dialektologijo in etnografijo/Materialien zur südslavischen Dialectologie und Ethnographie*, v katerih je Courtenay objavil tekste govorov terskih Slovencev, južnih sosedov Rezijanov.

Leta 1873 je Courtenay zbiral tudi podatke o bohinjsko-posavskem govoru, objavil pa jih je leta 1877. Opis je poročilo o njegovem dialektološkem raziskovanju na področju severozahodnih gorenjskih govorov, ki jih je zapisoval istega leta kot rezijanske in terske. Ni pa imel priložnosti, da bi pred objavo leta 1877 gradivo na terenu preveril, kot je to naredil z rezijanskim in terskim narečnim gradivom, ki je izšlo šele 1894 oz. 1904.

Po opisu bohinjsko-cerkljanskega govora se je Courtenay lotil še opisa glasoslovja cerkljanskega narečja. Gradivo zanj je zbiral jeseni 1872 in od približno 70

vasi in zaselkov, kjer se govori to narečje, jih je obiskal 15. Tako je nabral za 9–10 tiskovnih pol narečnega gradiva. Pod njegovim vodstvom pa je gradivo (pravljice, pripovedke, uganke) zbiralo tudi nekaj cerkljanskih domačinov. Študijo o cerkljanskem narečju je Courtenay končal v Leipzigu leta 1882, objavljena pa je bila v delu *Archiv für slavische Philologie* (1884), pod naslovom *Der Dialekt von Cirkno (Kirchheim)*, medtem ko je v naslednjem letniku iste revije v treh nadaljevanjih objavil narečne tekste pod naslovom *Sprachproben des Dialektes von Cirkno (Kirchheim)* in precej obsežen cerkljanski narečni slovarček. Prikaz cerkljanskega glasoslovja nedvomno spada med njegove najboljše slovenske dialektološke opise. V njen izčrpno prikaže cerkljanski konzonantizem in njegov izvor, nato dolgi in kratki vokalizem in njegov nastanek.

V uvodu opiše Cerkljansko in pojasni, kje vse govorijo cerkljansko narečje. Pove, da bo narečje opisoval na podlagi zbranih pravljic, anekdot, ugank, pregovorov, pesmi, fraz in posameznih besed. Kako je potekalo raziskovanje slovenskih narečij, je Courtenay opisal v nadaljevanjih v goriškem časniku *Soča*, nato pa je svoje vtise izdal še v knjižni obliki. Delo je, kot že omenjeno, napisano v čisti razumljivi slovenščini. Tudi to je bil eden od razlogov, da so Courtenaya imeli za Slovence in mu očitali, da se pretvarja, da je ruski profesor, da hodi naokrog s ponarejenimi listinami. Courtenay je zapisal, da so bili ljudje na Cerkljanskem zelo nezaupljivi do njega in njegovega početja. Nekateri so ga imeli za vohuna, češ da hodi naokoli zaradi vojske, drugi so menili, da ima za bregom nove davščine, tretji spet, da pregleduje vasi, da jih bo kasneje s svojo sodrigo lažje oropal. Nekateri vaščani so celo ščuvali druge, da naj se mu glede imen vasi čimbolj zlažejo itd. Kljub vsemu pa se je Courtenay Cerkljanom zahvalil za vse pravljice in pesmi, s katerimi so mu postregli (Courtenay 1873: 4).

Courtenay je kot raziskovalec slovenskih narečij torej napisal in izdal veliko daljših in krajših študij, zlasti o nekaterih rokopisih, ki jih je pri svojem delu odkril. Proučil je celo vrsto slovenskih narečij in govorov ter zbral tolikšno gradivo, da bi ga bilo za deset takšnih knjig, kot je njegov *Opyt*.

3 Dopisovanje

Vsa Courtenayeva korespondenca s slovenskimi jezikoslovci je zapisana v slovenskem jeziku, ki se ga je naučil v vsakodnevnih kontaktih med bivanjem na slovenskih tleh. Vatroslav Oblak (1864–1896) je imel 17 let, Matija Murko (1861–1952) 18 let in p. Stanislav Škrabec (1844–1918) npr. 28 let, ko si je začel dopisovati s Courtenayem.

3.1 Vatroslav Oblak in Baudouin de Courtenay – dopisovanje med 1881 in 1896

Oblak je bil najmlajši izmed Courtenayevih dopisovalcev. Rodil se je 1864 v Celju. Nemiren značaj mu je v šoli povzročal kar nekaj preglavic. Potem ko je ponavljal 1., 2. in 4. razred gimnazije, je šolanje uspešno nadaljeval vse do 7. raz-

reda, ko je nenadoma zbolel za jetiko. Po enoletnem premoru je jeseni 1885 nadaljeval s šolanjem, vendar so ga novembra istega leta izključili iz vseh avstrijskih gimnazij, ker je sošolce nagovoril, da so v slovenskem jeziku zapeli cesarsko pesem. Po tem dogodku se je preselil v Zagreb, nadaljeval s šolanjem na gimnaziji in leto kasneje maturiral. Jeseni 1886 se je preselil na Dunaj, kjer je študiral slovansko filologijo in primerjalno jezikoslovje, ter marca 1891 promoviral z doktorsko disertacijo *Cerkvenoslovanski prevod Apokalipse*. Po končanem študiju mu je dunajska univerza podelila štipendijo za proučevanje makedonskih dialektov v takrat še turškem Solunu. Ker so ga Turki osumili za vohuna, so ga marca 1892 zaprli. Čeprav so ga po posredovanju avstrijskega konzula kmalu izpustili, je moral ozemlje takratne Turčije takoj zapustiti.

Najprej je kratek čas bival na Dunaju in nato v rojstnem Celju, maja 1892 pa je za pol leta odpotoval na dalmatinske otoke, kjer je študiral čakavsko narečje. Po vrnitvi domov se je začel zanimati za vodenje slovenskega lektorata v Gradcu. Leto kasneje se je habilitiral za južnoslovansko filologijo in v zimskem semestru 1893/94 že začel predavati. Jeseni 1895 se mu je zdravstveno stanje začelo hitro slabšati. Marca 1896 ga je graška filozofska fakulteta predlagala za izrednega profesorja slovanske filologije s posebnim ozirom na slovenščino, a imenovanja ni dočakal. Umrli je star komaj 32 let.

Sprva ga je zanimala zgodovina, kasneje je svoje zanimanje preusmeril na slovnico. Preko Davorina Trstenjaka se je seznanil s poljskim slavistom Janom Baudouinom de Courtenayem in njegovimi spisi o slovanskih narečjih. Z njim je nato ostal v stikih vse do svoje smrti. Oblak je slavistiko in jezikoslovje študiral že kot gimnazijec. Še posebej se mu je obzorje razširilo v Zagrebu, kjer se je naučil tudi hrvaščine in srbsčine. V tem času si je začel dopisovati s Stanislavom Škrabcem, predvsem o vprašanjih razvoja slovenskega jezika. Oblak je tako odšel na študij dobro podkovan. Na Dunaju se je povsem posvetil slavistiki, za kar gre velika zasluga njegovemu profesorju Vatroslavu Jagiću. Strokovnjaki mu še danes laskajo in priznavajo, da je bil Oblak s svojimi raziskavami zgodovine slovenskega jezika in dialektologije edini pravi predhodnik Frana Ramovša.

Korespondenca med Oblakom in Courtenayem vsebuje 45 Oblakovih pisem ali razglednic in 16 Courtenayevih pisem. Dopisovanje sta začela leta 1882, ko je bil Oblak še učenec v Celju, in sicer s pismom, v katerem Oblak Courtenaya prosi za nekaj publikacij. To prvo pismo je napisano v nemščini; ko Courtenay leta 1882 odgovori v slovenščini, le-ta ostane jezik komunikacije.

V načinu, kako Oblak piše svoja pisma, vidimo, da mu dopisovanje s tako velikim znanstvenikom, kot je bil Courtenay, ni bilo težko. Dopisovanje ima študij-ski značaj: Oblak sprašuje, Courtenay kot profesor odgovarja. Na začetku dopisovanja je bil Oblak zelo mlad, imel je le 17 let. V času dopisovanja Oblakovo obzorje vidno raste, leta 1883 začne svoja pisma z zelo preciznimi vprašanji o slovenski dialektologiji. Velik del njunega dopisovanja obsega raziskave narečij, njihovo analizo in zgodovinski razvoj narečij. Courtenay je Oblaku poslal svoje zapiske s poti po Sloveniji, kar je bila za Oblaka zagotovo velika čast, kajti zapiski takrat še niso bili objavljeni.

Zadnjo fazo dopisovanja predstavlja čas med 1892 in 1895, ko Oblak napiše 13 pisem in Courtenay le eno. V teh pismih Oblak govori o napredku svojega raziskovanja v Makedoniji. Dopisovanje se zaključi 1896, Z Oblakovo smrtjo. Po tem pa se začne dopisovanje Courtenay z Matijo Murkom.

3.2 Matija Murko (1861–1952)

Matija Murko je na Dunaju študiral germanistiko in slovenistiko. Po doktoratu iz germanistike se je študijsko izpopolnjeval v Moskvi, ob vrnitvi na Dunaj pa je bil habilitiran v privatnega docenta za slovansko filologijo na Filozofski fakulteti dunajske univerze. Tu se prične njegova dolgoletna pot univerzitetnega profesorja. Najprej je postal redni profesor za slovansko filologijo na univerzi v Gradcu, kjer je ostal petnajst let. Nato je nekaj let prebil na Filozofski fakulteti v Leipzigu. Upokojitev je dočakal v Pragi, kjer so ga na Filozofski fakulteti Karlove univerze izvolili v rednega profesorja za južnoslovanske jezike in književnosti. Murko je bil tudi eden izmed ustanoviteljev Slovanskega inštituta, v letih 1932–1941 pa mu je celo predsedoval.

Murkovi profesorji so bili Franc Miklošič, Vatroslav Jagič, Jan Kollár in tudi Vatroslav Oblak.

V Courtenayevi zapuščini v arhivih Ruske akademije znanosti v St. Petersburgu se nahaja del korespondence Matije Murka, naslovljene na Courtenaya. Korespondenca obsega 15 Murkovih pisem Courtenayu. V pismih je v glavnem govora o tem, kako napreduje delo o Vatroslavu Oblaku, ki ga je Murko pripravljal med letoma 1897 in 1904 (Lencek 1997: 321).

Vsebina dopisovanja je vezana predvsem na željo, da bi v spomin na pokojnega prijatelja Vatroslava Oblaka Murko napisal njegov življenjski portret. V pismih Courtenayu Murko postavlja vrsto vprašanj, na katera naj bi ugledni rusko-poljski znanstvenik, o katerem je Murko vedel, da je imel tesne stike z Oblakom, utegnil kaj povedati. Iz Murkovih pisem lahko le ugibamo, kakšni so bili Courtenayevi odgovori. Murko je bil prepričan, da je bil Courtenay Oblakov prvi učitelj slavistike, obenem pa potoži, da Jagiču marsikaj v Murkovem eseju o Oblaku ni všeč.

Dopisovanje med Murkom in Courtenayem pa je imelo tudi druge tematike: Murko Courtenaya obvešča o dogajanjih na univerzah, kjer poučuje, ga prosi za knjige in časopise za univerzo v Gradcu in ga obvešča o pripravah na prvi slovanski kongres v Pragi. Po branju dopisovanja med Oblakom in Courtenayem je Murko spoznal pomembnost vpliva, ki ga je veliki jezikoslovec Baudouin de Courtenay imel ne samo na Oblaka, ampak tudi na večji del mlade generacije slovenskih jezikoslovcev.

4 Zaključek

Baudouin de Courtenay je bil talentiran organizator terenskega raziskovalnega dela, kar se je potrdilo tudi v času njegovega bivanja in raziskovanja slovenskih dialektov, v letih 1872–1873. V relativno kratkem času je uspel zbrati obsežno

gradivo, ki mu je služilo pri znanstveni obravnavi slovenskih narečij. Courtenay je uspel sodelovati z učenjaki, šolniki, kmeti in časopisi, v svoje raziskave je vključil najširši del prebivalstva. Dobro sodelovanje s številnimi informatorji mu je omogočilo zbiranje velikega števila jezikovnih in etnoloških podatkov.

Glavni namen Courtenayevega dela je bila raziskava rezijanskega dialekta, ki ga je govorila slovenska manjšina v Italiji. Najbolj pomemben rezultat njegovega terenskega dela je bilo delo *Opyt fonetiki rez'janskix govorov*, izdano leta 1875. Delo še vedno, po več kot 130 letih, predstavlja osnovo za raziskovanje in preučevanje slovenskih dialektov.

Naslednji pomemben element Courtenayevega dela je bilo njegovo dopisovanje s celo generacijo mladih slovenskih jezikoslovcev in filologov; Vatroslav Oblak, Matija Murko, tudi p. Stanislav Škrabec in še drugi so si mnogo let dopisovali s Courtenayem. Svojim dopisovalcem je Courtenay pisal v slovenščini, jeziku, ki se ga je naučil v vsakodnevni komunikaciji v slovenskih deželah. Teme dopisovanj so bile različne, način dopisovanja zelo podoben; korespondenca je imela večinoma značaj šolskega dialoga med profesorjem in učencem. Courtenay odgovarja na vprašanja, ki mu jih zastavljajo njegovi dopisovalci, jih usmerja in s tem neposredno vpliva na njihovo znanstveno pot in razvoj.

Vpliv de Courtenaya na razvoj slovenske dialektologije konca 19. stoletja tako ni viden samo v njegovih delih, ampak predvsem ali še najbolj v njegovem vplivu na znanstveno rast mladih slovenskih jezikoslovcev.

Literatura

- COURTENAY, Baudouin de, 1873: *Nekatere opazke ruskega profesorja*. Gorica: Soča.
- COURTENAY, Baudouin de, 1884: Der Dialekt von Cirkno (Kirchheim). *Archiv für slavische Philologie* 7. 386-404, 575–590.
- COURTENAY, Baudouin de, 1885: Sprachproben des Dialektes von Cirkno (Kirchheim). *Archiv für slavische Philologie* 8. 103–119, 274–290, 432–462.
- COURTENAY, Baudouin de, 1895: *Materialien zur Südslavischen Dialektologie und Ethnographie* 1. St. Petersburg.
- COURTENAY, Baudouin de, 1929: Einfluß der Sprache auf Weltanschauung und Stimmung (Drei Vorträge, gehalten in Kopenhagen Ende Mai und Anfang Juni 1923). *Prace Filologiczne* 14. Warszawa. 184–225.
- JAKOPIN, Franc, 1972: Jan Baudouin de Courtenay – slovenski dialektolog (1845–1929). 8. seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Zbornik predavanj. Ljubljana: Filozofska fakulteta. 11–23.
- LENCEK, Rado L., 1992: *Korespondenca med Jan Baudouinom de Courtenayem (1845–1929) in Vatroslavom Oblakom (1846–1986)*. München: Slavica Verlag Dr. Anton Kovač.
- LENCEK, Rado L., 1997: Pisma Matije Murka v Baudouinovi zapuščini v arhivih Ruske akademije znanosti v St. Petersburgu. Zbornik ob sedemdesetletnici Franceta Bernika. Ljubljana: ZRC SAZU. 321–351.

- LOGAR, Tine, 1987/88: J. Baudouin de Courtenay – slovenski dialektolog. *Jezik in slovstvo* 33. 1–7.
- LOGAR, Tine, 1996: *Dialektološke in jezikovnozgodovinske razprave*. Ljubljana: ZRC SAZU.
- OROŽEN, Martina, 1986: Jubilej slovenske dialektologije. *Slavistična revija* 34. 111–119.
- RAMOVŠ, Fran, 1971: *Zbrano delo* 1. Ur. J. Toporišič. Ljubljana: SAZU.
- STANKIEWICZ, Edward, 1972: *A Baudouin de Courtenay Anthology*. Indiana University Press.

